

Ze zemědělců se stává úředník. Pět největších byrokratických absurdit

25.9.2024 - | Akademie věd České republiky

„Vymýšlení stále dalších administrativních povinností pro zemědělce a následné úřední kontroly, zda je splnili, je v Česku dlouholetý problém. Jeden zemědělský podnik na Kolínsku navštívili kontrolori hned třikrát v jednom týdnu, a to z finančního úřadu, hygieny a Státního zemědělského intervenčního fondu. Čas mu nezabrala pouze samotná kontrola, ale i příprava na ni. Dostal předem list formátu A4 s pokyny, které dokumenty bude muset úředníkům předložit v originální verzi. V době digitalizace dokumentů se to zdá absurdní, ale rozhodně se nejedná o ojedinělý případ. Nesmyslných kontrol našich chovatelů a pěstitelů naopak přibývá,“ říká prezident Agrární komory České republiky Jan Doležal. Problém to podle něj je především pro menší podniky, které si nemohou dovolit zaměstnat pracovníka pouze na plnění těchto povinností a musí je zvládnout vlastními silami.

Co se chystá na české zemědělce?

1. Nařízení EU proti odlesňování, které se neděje

Evropské firmy by měly již za tři měsíce prokazovat, že produkce dřeva, kávy, kakaa, palmového oleje, kaučuku, sóji či skotu nebyla spojena s odlesňováním. Snahou je zabránit dalšímu kácení pralesů kvůli zvýšení zemědělské produkce v rozvojových zemích. Tento problém však není aktuální v Česku ani jiných evropských zemích, kde naopak výměra lesních ploch roste. Pro zemědělce to v praxi znamená, že bude muset doložit elektronickým certifikátem EU u každého kusu skotu údaje o místě chovu, původu krmiv a další informace. Tato data od něj následně budou chtít potravináři, od nichž je zase budou požadovat obchodníci, aby novým pravidlům vyhověli. Stále ale nejsou k dispozici potřebné nástroje, tedy slibovaný IT systém ani přesná implementační pravidla. Proto se Agrární komora ČR spojila s Potravinářskou komorou ČR a Svazem obchodu a cestovního ruchu ČR a vyzvaly ministra zemědělství Marka Výborného a premiéra Petra Fialu, aby se zasadili přinejmenším o odklad tohoto nařízení.

2. Počítání a vykazování emisí

Rovněž od příštího roku budou muset dodavatelé některých obchodních řetězců povinně poskytovat údaje o své uhlíkové stopě. Tyto údaje budou požadovat zase od svých dodavatelů, k nimž patří i zemědělci. Někteří byli nuceni již nyní vyplňovat poměrně obsáhlé dotazníky. Do uhlíkové stopy se započítává třeba spotřeba paliv, výroba osiv, okyselování půdy či emise do půdy při pěstování plodin. Agrární komora ČR by proto uvítala jednotnou metodiku pro vykazování emisí, která by plnění nových povinností harmonizovala a do systému vnesla jasná pravidla. Ideální by bylo vytvoření kalkulačky, prostřednictvím které by si každý podnik mohl vypočítat emisní zátěž, jako to již udělaly jiné státy. V opačném případě hrozí další nárůst administrativy, což bude stát čas i peníze nejen zemědělce.

3. Skutečná, nebo nahodilá erozní událost?

Na zemědělce se dále chystá zpřísnění pravidel pro ochranu půdy proti erozi, které má platit od července 2025. Toto zpřísnění zároveň znamená, že na 65 procent orné půdy bude pohlíženo jako na erozně ohroženou, dosud to bylo 25 procent. Chránit půdu před větrnou a vodní erozí je správné a zemědělci to také již dávno dělají. Pečovat o půdu a usilovat o zachování jejích přirozených vlastností je jejich prioritou, protože se jedná o základní výrobní prostředek v zemědělské prvovýrobě. Nicméně je nezbytné rozlišovat mezi nahodilou erozní událostí, kterou způsobily například extrémní

přívalové srážky a jiné nestandardní projevy počasí, a opakovanou erozní událostí. Zpřísnění protierozních opatření by proto mělo předcházet zlepšení monitoringu, aby bylo možné získat reálnou představu o aktuálním ohrožení zemědělské půdy, a dopadová studie nových pravidel, kterou Ministerstvo zemědělství slibuje již několik měsíců. Pokud se ukáže, že zemědělec nehospodaří v souladu s doporučeními a eroze se u něj opakovaně objeví z důvodu jeho pochybení, měl by být potrestán. Čeští zemědělci tak budou muset navíc dodržovat přísnější protierozní opatření než ostatní v Evropské unii, přestože ministr zemědělství Marek Výborný opakovaně veřejně slíbil, že nad rámec toho, co požaduje EU, nepůjde.

4. Havarijní plány

Zemědělci také budou muset v rámci novely vodního zákona aktualizovat své stávající havarijní plány, a to kvůli používání tzv. závadných látek. Mezi ty se počítají přípravky na ochranu rostlin, ale i močůvka nebo kejda. Tyto havarijní plány mají dále povinnost vložit do Integrovaného systému plnění ohlašovacích povinností ISPOP nejpozději do konce července 2026. Pro podniky to může znamenat značné a nečekané náklady spojené s touto byrokratickou zátěží.

5. Digitalizace půdní evidence, kvůli které přibýlo administrativy

Digitalizace půdní evidence neboli AMS (Area Monitoring System) ve vazbě na jednotnou žádost teoreticky měla snížit administrativní zátěž. Systém se nicméně od začátku potýkal s řadou nedostatků, jejichž řešení přenášel na samotné zemědělce. V první fázi nebyl například schopen rozeznat vojtěšku od trvalých travních porostů, což jsou z hlediska dotační podmíněnosti zcela jiné kategorie. V praxi to vypadalo tak, že při zjištění údajné chyby se musel pěstitel fyzicky dostavit na místo a pořídit snímek, aby doložil, že k pochybení z jeho strany nedošlo. Tím mnohdy došlo ke zpoždění administrace a také výplat podpor z jednotné žádosti. V letošním roce byl problém s kontrolou provedení první seče do 31. července, kdy satelity nedokázaly při nepřízní počasí vyhodnotit, zda na daném pozemku první seč proběhla. To, že se nyní tato záležitost řeší čestnými prohlášeními žadatele, opět přenáší další povinnosti na samotné zemědělce a ve finále by mohlo ohrožovat výplatu záloh přímých plateb, která byla zemědělcům v letošním roce přislíbena v reakci na problémy s provozním financováním, jež vznikly vinou vyšších nákladů a stagnujících cen zemědělských komodit v letošním roce.

Příkladů administrativních povinností, které zemědělci musí plnit nad rámec svých běžných činností, je mnohem více. Celý proces často ztěžuje i nedostatečné sdílení výsledků kontrol mezi jednotlivými orgány. Následné případné nedodržování lhůt, k němuž nemusí docházet vinou zemědělců, může ohrozit výplatu dotačních podpor. Agrární komora ČR bude na tyto problémy, s nimiž se zemědělci potýkají, nadále upozorňovat.

Kontakt pro média:

Agrární komora České republiky
tisková mluvčí Barbora Pánková
tiskove@akcr.cz, pankova@akcr.cz
tel.: 721 306 431

Agrární komora České republiky

Sdružuje většinu podnikatelů v zemědělství, lesnictví a potravinářství. Prosazuje a obhájí oprávněné zájmy svých členů už třicet let. Její členové produkují přes 80 procent veškerých komodit a obhospodařují 1,4 milionu hektarů zemědělské půdy. AK ČR má zhruba tři tisíce členů, což zahrnuje kolem osmi set soukromě hospodařících rolníků, a zbytek tvoří zemědělské organizace. V tomto počtu nejsou zahrnuti členové 32 profesních svazů, sdružení a unií, v nichž se příslušnost podnikatelů překrývá a které rovněž sdružuje AK ČR.

<https://www.akcr.cz/txt/ze-zemedelce-se-stava-urednik-pet-nejvetsich-byrokratickyh-absurdit>